

Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти Верховного Суду та проблеми застосування

Автор: Берназюк Ян

Організація: Верховний Суд

Видання: Конституціоналіст · 2026

Дата публікації: 2026-05-27

Постійна адреса: <https://constitutionalist.com.ua/zvit-pro-vykonannia-sudovoho-rishennia-u-publichno-pravovykh-sporakh-h-standarty-verkhovnoho-sudu-ta-problemy-zastosuvannia/>

Відомості про матеріал

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

Вебінар «Звіт про виконання судових рішень у господарських спорах: перші підсумки дії нового механізму»

15 травня 2026 року

Ян БЕРНАЗЮК

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,

доктор юридичних наук, професор

Висновок № 13 (2010) КРЄС “On the role of judges in the enforcement of judicial decisions” CCJE(2010)2 Final

- Ефективне виконання обов'язкового судового рішення є фундаментальним елементом верховенства права та необхідною умовою довіри суспільства до судової влади.
- Незалежність суду і право на справедливий суд втрачають практичне значення, якщо судові рішення не виконуються.
- Особливо наголошено, що публічні органи у державі, засновані на верховенстві права, зобов'язані поважати судові рішення та виконувати їх швидко, *ex officio*
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Висновок № 13 (2010) КРЄС “On the role of judges in the enforcement of judicial decisions” CCJE(2010)2 Final

- CCJE підкреслює, що суддя має відігравати активну роль у випадках, коли виконання рішення не розпочато, затримується або коли під час виконання виникає спір.
- На завершальній стадії саме суд має мати повноваження використати всі доступні процесуальні засоби для забезпечення виконання рішення, включно з реагуванням на зволікання чи зловживання.
- Це напряду кореспондує з інститутом звіту про виконання судового рішення як засобом переходу від формального контролю до реального поновлення права.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Висновок № 11 (2008) КРЄС “On the quality of judicial decisions” CCJE(2008)5

- Якісне судове рішення має бути не лише законним і мотивованим, а й сформульованим так, щоб його можна було реально виконати.
- Нечітке або двозначне формулювання резолютивної частини підриває ефективність і авторитет судового процесу.
- Навіть якісне рішення у немайновому спорі може залишитися марним без простої та ефективної процедури його виконання під судовим наглядом.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Висновок № 20 (2017) КРЄС “The role of courts with respect to the uniform application of the law” CCJE(2017)4

- Єдність судової практики забезпечує рівність перед законом, правову визначеність і передбачуваність правозастосування.
- Тривалі розбіжності у практиці, особливо на рівні судів останньої інстанції, можуть підрвати довіру до судової системи та за певних умов становити проблему з погляду статті 6 Конвенції.
- У справах про виконання судових рішень це означає потребу у сталих стандартах оцінки звіту, поважності причин невиконання, пропорційності штрафу та ефективності обраного способу виконання.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Судовий контроль після Закону № 4094-IX: спільні підходи КАСУ і ГПК

- Після змін, внесених Законом № 4094-IX, у ГПК сформовано механізм, близький до адміністративного судочинства:
- судовий контроль - заява про звіт - розгляд звіту - прийняття або відмова у прийнятті - процесуальні наслідки.
- Спільна ідея полягає в тому, що судове рішення не завершується його проголошенням, а має бути реально виконане.
- Водночас КАСУ орієнтований на контроль за суб'єктом владних повноважень, а ГПК — на контроль за боржником у господарській справі з урахуванням категорії спору, статусу боржника та стадії виконавчого провадження.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Суд першої інстанції не втрачає контрольну юрисдикцію

- Судовий контроль за виконанням рішення здійснює суд, який розглянув справу як суд першої інстанції.
- Така модель закріплена як у КАСУ, так і в ГПК, що створює спільну процесуальну логіку для адміністративної та господарської юрисдикцій.
- Практичний висновок полягає в тому, що суд першої інстанції після ухвалення рішення не “втрачає” справу повністю, а зберігає контрольну функцію щодо його виконання.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Заява про зобов'язання подати звіт: спільність і різниця моделей

- КАСУ і ГПК передбачають спеціальну заяву про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення.
- У КАСУ така заява стосується суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене рішення, тоді як у ГПК — боржника у визначених категоріях господарських справ.
- Для господарської юрисдикції принциповим є те, що звіт насамперед потрібен там, де виконання не зводиться до простого грошового стягнення, а потребує підтвердження фактичної поведінки боржника.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Зміст звіту: доказовий документ, а не формальна відповідь

- Звіт про виконання має містити конкретні відомості про строк, порядок і спосіб виконання судового рішення.
- Якщо рішення не виконане, у звіті мають бути зазначені обставини, які ускладнюють виконання, заходи, що вжиті або вживаються, а також документи, які підтверджують ці обставини.
- Отже, звіт є не пояснювальним листом боржника, а доказовим процесуальним документом, який суд має оцінити з погляду реальності, повноти й добросовісності виконання.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Відмова у прийнятті звіту: критерій недостатності дій боржника

- І КАСУ, і ГПК передбачають можливість відмови у прийнятті звіту, якщо боржник або суб'єкт владних повноважень не навів обґрунтованих причин невиконання рішення.
- Підставою для відмови є також ситуація, коли заходи, що вживаються для виконання, є недостатніми для своєчасного та повного виконання судового рішення.
- Ключовий стандарт для суду: оцінюється не факт подання звіту, а те, чи підтверджує він реальне просування до повного виконання рішення.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Наслідки неприйняття або неподання звіту: штраф, новий строк, зміна способу виконання

- У разі неприйняття або неподання звіту суд може застосувати штраф, встановити новий строк для подання звіту або розглянути питання про зміну способу і порядку виконання рішення.
- У КАСУ штраф адресований керівнику суб'єкта владних повноважень, а в окремих випадках — членом колегіального органу; у ГПК штраф може застосовуватися до боржника або його керівника, якщо боржником є юридична особа.
- Практичне значення цієї моделі полягає в тому, що звіт може стати процесуальним "містком" від констатації невиконання до більш ефективного способу примусового виконання.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Особливості ГПК: категорійні фільтри та публічний елемент у господарському процесі

- У ГПК звіт застосовується у справах про захист ділової репутації, спорах щодо економічної конкуренції, монополізму, недобросовісної конкуренції та інших немайнових спорах, а також має особливе значення за участю боржників державного чи комунального сектору.
- Це свідчить, що у господарському процесі механізм звіту спрямований передусім на ті ситуації, де виконання потребує активної поведінки боржника, а не лише стягнення коштів.
- Для ГПК істотними є також умова відкриття виконавчого провадження та спеціальні правила для боржників публічного сектору.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

ОСНОВНІ ПРАВОВІ ПІДХОДИ ВС

- Для суду ключовим є не те, чи боржник повідомив про вчинення певних внутрішніх дій, а те, чи досягнуто результату, визначеного судовим рішенням. Звіт про виконання має підтверджувати повне, реальне й належне виконання рішення, а не містити власне тлумачення боржником того, чому рішення фактично не виконано або виконано інакше.
- Судовий контроль не є автоматичним продовженням розгляду справи після ухвалення рішення. Він доцільний тоді, коли є обґрунтовані підстави вважати, що без такого контролю рішення залишиться невиконаним, виконання буде істотно ускладненим або боржник створює перешкоди для його реалізації.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

ОСНОВНІ ПРАВОВІ ПІДХОДИ ВС

- 3. Подання звіту саме по собі не означає виконання судового рішення. Суд має перевірити, чи підтверджує звіт фактичне досягнення результату, визначеного рішенням, а не лише підготовку документів, проведення розрахунків, направлення листів або вчинення інших допоміжних дій.
- 4. Накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень у межах судового контролю є суттєвим персональним майновим заходом. Тому питання про штраф має вирішуватися з дотриманням належної процедури, повідомленням сторін, можливістю надати пояснення і докази, а також із урахуванням підвищених стандартів доказування.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

ОСНОВНІ ПРАВОВІ ПІДХОДИ ВС

- 5. Штраф у межах судового контролю не може накладатися механічно лише через факт невиконання рішення. Суд має оцінити реальний обсяг повноважень посадової особи, її можливість вплинути на виконання, дії, вчинені для виконання рішення, ступінь вини та пропорційність санкції.
- 6. Організаційні, технічні чи управлінські складнощі самого боржника не можуть автоматично визнаватися поважною причиною невиконання процесуальних обов'язків або пропуску строків. Суб'єкт, на якого покладено обов'язок виконати рішення, має організувати свою діяльність так, щоб забезпечити належне і своєчасне виконання судового акта.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Постанова Верховного Суду від 09 квітня 2026 року у справі № 560/6242/22

- Верховний Суд наголосив, що виконання судового рішення не може підтверджуватися лише внутрішнім перерахунком органу Пенсійного фонду.
- Належним виконанням є саме вчинення дій, визначених судовим рішенням: проведення індексації, розрахунок відповідних сум і підтвердження їх фактичної виплати.
- Окрема ухвала в порядку статей 249 і 383 КАС України є належним засобом реагування на протиправну бездіяльність під час виконання рішення.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Постанова Верховного Суду від 28 жовтня 2025 року у справі № 380/7706/22

- Верховний Суд підтвердив відхід від формального підходу до виконання рішень у справах про соціальні виплати.
- Невиконання рішення щодо пенсійних або інших соціальних виплат протягом двох місяців після набрання ним законної сили може бути підставою для зміни способу виконання із зобов'язання вчинити дії на стягнення конкретної суми.
- Мета судового контролю — реальне поновлення права, а не лише фіксація обов'язку суб'єкта владних повноважень.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Ухвала Верховного Суду від 07 травня 2024 року у справі № 160/5259/20

- Верховний Суд зазначив, що судовий контроль може встановлюватися за наявності обґрунтованих підстав вважати, що без такого контролю рішення залишиться невиконаним або його виконання буде істотно ускладненим.
- Зобов'язання суб'єкта владних повноважень подати звіт спрямоване на забезпечення виконуваності судового рішення, запобігання ухиленню боржника та підвищення довіри до суду.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Ухвала Верховного Суду від 03 березня 2025 року у справі № 160/5259/20

- Верховний Суд виходив із того, що у справах щодо пенсійних виплат виконання рішення не зводиться до перерахунку або підготовки внутрішніх документів.
- Належним виконанням є фактичне зарахування коштів на банківський рахунок особи у спосіб, визначений судовим рішенням.
- Звіт суб'єкта владних повноважень має підтверджувати саме реальне поновлення порушеного права.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Постанова Верховного Суду від 08 вересня 2023 року у справі № 640/21223/20

- Верховний Суд звернув увагу, що накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень потребує суворого дотримання процесуальної процедури.
- Питання про штраф має розглядатися у судовому засіданні з повідомленням сторін, оскільки така санкція має персональний і суттєвий майновий характер.

- Суд також наголосив на необхідності врахування критеріїв Енгеля та підвищених стандартів доказування.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Постанова Верховного Суду від 01 лютого 2022 року у справі № 420/177/20

- Верховний Суд визначив, що штраф у межах судового контролю має застосовуватися з урахуванням пропорційності, ступеня вини та реального обсягу повноважень посадової особи.
- Міський голова не може автоматично відповідати за результат голосування депутатів місцевої ради, якщо він вжив дії, спрямовані на виконання рішення суду.
- Санкції за невиконання судового рішення не повинні бути надмірними та мають враховувати всі обставини справи.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Постанова Верховного Суду від 12 травня 2025 року у справі № 200/7816/20-а

- Верховний Суд роз'яснив, що під час воєнного стану строки, пов'язані з пред'явленням виконавчого листа до виконання, впливають і на можливість звернення із заявою в порядку статті 383 КАС України.
- Формальне повернення заяви про судовий контроль у ситуації тривалого невиконання рішення суперечить меті цього інституту.
- Судовий контроль має забезпечувати ефективність правосуддя, а не створювати додаткові перешкоди для особи.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Постанова Верховного Суду від 28 жовтня 2025 року у справі № 520/8464/24

- Верховний Суд зазначив, що організаційні та технічні складнощі суб'єкта владних повноважень не є автоматично поважними причинами пропуску процесуального строку.
- Неналежна організація роботи органу влади не може надавати йому процесуальних переваг.
- Наявність механізму зменшення штрафу або звільнення від нього за статтею 382-3 КАС України орієнтує суб'єкта владних повноважень на реальне виконання рішення, а не на запізніле оскарження ухвали про штраф.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Ухвала Верховного Суду від 04 жовтня 2022 року у справі № 200/3958/19-а

- Верховний Суд підкреслив, що накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень є мірою відповідальності, а тому можливе лише за умови встановлення вини.
- Суд має з'ясувати, чи свідчать дії або бездіяльність посадової особи про умисне невиконання рішення, недобросовісність або ухилення від його виконання.
- Сам факт неподання або неприйняття звіту не звільняє суд від обов'язку оцінити персональну відповідальність керівника.

- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Постанова Верховного Суду від 01 жовтня 2025 року у справі № 600/298/25-а

- Верховний Суд зазначив, що відмова у відкритті провадження через нібито відсутність нового спору є надмірним формалізмом, якщо попереднє рішення виконане лише частково або формально.
- Невиплата вже нарахованої суми після судового рішення може утворювати самостійний предмет спору.
- Наявність механізмів судового контролю не позбавляє особу права на новий позов, якщо після ухвалення попереднього рішення виникло нове порушення права або новий предмет спору, зокрема щодо невиклати вже нарахованої суми.
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Додаткові джерела

- 1. Берназюк Ян. Адміністративний суд: конституційний статус, завдання та місце в системі судоустрою України // Слово Національної школи суддів України. – 2023, № 2(43) 2023, С. 28-46. http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2023_2_43/slovo02-23.pdf
- 2. Берназюк Ян. Доступ до суду та виконання судових рішень у справах, пов'язаних із захистом соціальних прав https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/134.%20Social_Security_Rights_Procedural_Dimension.pdf
- 3. Берназюк Ян. Еволюція принципів адміністративного судочинства: вчора, сьогодні, майбутнє <https://slovo.nsj.gov.ua/index.php/ua/arkhiv-nomeriv/2026/1-54-2026/55-1-54-2026/1212-evolyutsiya-printsipiv-administrativnogo-sudochinstva-vchora-sogodni-majbutne>
- 4. Берназюк Ян. Ефективність виконання судового рішення: між принципами обов'язковості (виконуваності), правової визначеності (res judicata) та принципом пропорційності (збалансованості) <https://constitutionalist.com.ua/efektyvnist-vykonannia-sudovoho-rishennia-mizh-pryntsypamy-obov-yazkovosti-vykonuvanosti-pravovoi-vyznachenosti-res-judicata-ta-pryntsypom-proportsijnosti-zbalansovanosti>
- 5. Берназюк Ян. Заходи процесуального примусу в адміністративному судочинстві https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/navch_suddiv_praciv_aparativ_2021/1256313
- 6. Берназюк Ян. Конституційні гарантії виконання судового рішення в адміністративному процесі // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка. – 2020, № 4 (92), С. 200-215. <https://constitutionalist.com.ua/konstytutsijni-harantii-vykonannia-sudovoho-rishennia-v-administrativnomu-protsesi-2>
- 7. Берназюк Ян. Конституційні гарантії реалізації в Україні принципу обов'язковості судового рішення (на прикладі вирішення публічно-правових спорів) <https://sud.ua/ru/news/blog/188062-konstitutsijni-garantii-realizatsiyi-v-ukrayini-printsipu-obovyazkovosti-sudovogo-rishennya-na-prikladi-virishennya-publichno-pravovikh-sporiv> <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1048627>
- 8. Берназюк Ян. Контроль за виконанням судового рішення в адміністративному судочинстві https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/prezentacija_Bernazuk.pdf
- 9. Берназюк Ян. Процесуальні засоби забезпечення реалізації конституційної гарантії обов'язковості судового рішення в адміністративному судочинстві <https://sud.ua/ru/news/blog/166108-protsesualni-zasobi-zabezpechennya-realizatsiyi-konstitutsijnoi-garantii-obovyazkovosti-sudovogo-rishennya-v-administrativnomu-sudochinstvi>
- 10. Берназюк Ян. Судова практика в справах щодо виконання судових рішень https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/execution_bernaziuk.pdf

- 11. Берназюк Ян. Тлумачення закону через з'ясування волі законодавця: співвідношення духу і букви в контексті верховенства права (якість закону, визначеності, колізія, єдність) <https://constitutionalist.com.ua/tlumachennia-zakonu-cherez-z-iasuvannia-voli-zakonodavtsia-spivvidnoshennia-dukhu-i-bukvy-v-konteksti-verkhovenstva-prava>
- Звіт про виконання судового рішення у публічно-правових спорах: стандарти ВС та проблеми застосування

Джерела та матеріали

1. Постанова Верховного Суду від 09 квітня 2026 року у справі № 560/6242/22. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135567527>
2. Постанова Верховного Суду від 28 жовтня 2025 року у справі № 380/7706/22. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131341345>
3. Ухвала Верховного Суду від 07 травня 2024 року у справі № 160/5259/20. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118905192>
4. Ухвала Верховного Суду від 03 березня 2025 року у справі № 160/5259/20. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125536931>
5. Постанова Верховного Суду від 08 вересня 2023 року у справі № 640/21223/20. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113333324>
6. Постанова Верховного Суду від 01 лютого 2022 року у справі № 420/177/20. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103035792>
7. Постанова Верховного Суду від 12 травня 2025 року у справі № 200/7816/20-а. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127308518>
8. Постанова Верховного Суду від 28 жовтня 2025 року у справі № 520/8464/24. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131341351>
9. Ухвала Верховного Суду від 04 жовтня 2022 року у справі № 200/3958/19-а. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106716385>
10. Постанова Верховного Суду від 01 жовтня 2025 року у справі № 600/298/25-а. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130705238>
11. Додаткові джерела. http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2023_2_43/slovo02-23.pdf
12. Додаткові джерела. https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/134.%20Social_Security_Rights_Procedural_Dimension.pdf
13. Додаткові джерела. <https://slovo.nsj.gov.ua/index.php/ua/arkhiv-nomeriv/2026/1-54-2026/55-1-54-2026/1212-evolyutsiya-printsipiv-administrativnogo-sudochinstva-vchora-sogodni-majbutne>
14. Додаткові джерела. <https://constitutionalist.com.ua/efektyvnist-vykonannia-sudovoho-rishennia-mizh-pryntsypamy-obov-yazkovosti-vykonuvanosti-pravovoi-vyznachnosti-res-judicata-ta-pryntsypom-proporsijnosti-zbalansovanosti>
15. Додаткові джерела. https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/navch_suddiv_praciv_aparativ_2021/1256313
16. Додаткові джерела. <https://constitutionalist.com.ua/konstytutsijni-harantii-vykonannia-sudovoho-rishennia-v-administrativnomu-protsezi-2>
17. Додаткові джерела. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1048627>
18. Додаткові джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/188062-konstitutsijni-garantii-realizatsiyi-v-ukrayini-printsipu-obov-yazkovosti-sudovogo-rishennya-na-prikladi-virishennya-publichno-pravovikh-sporiv>
19. Додаткові джерела. https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/prezentacija_Bernazuk.pdf
20. Додаткові джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/166108-protsealni-zasobi-zabezpechennya-realizatsiyi-konstitutsijnoi-garantii-obov-yazkovosti-sudovogo-rishennya-v-administrativnomu-sudochinstvi>
21. Додаткові джерела. https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/execution_bernaziuk.pdf
22. Додаткові джерела. <https://constitutionalist.com.ua/tlumachennia-zakonu-cherez-z-iasuvannia-voli-zakonodavtsia-spivvidnoshe-nnia-dukhu-i-bukvy-v-konteksti-verkhovenstva-prava>

Файли матеріалу

Оригінальний файл автора